

УДК 621.774.353.004

ЛЬЧЕНКО М.Г., асистент
БЕЗЦІННИЙ І. І., асистент
ВОЛОСОВА Н.М., к.т.н., доцент

Дніпродзержинський державний технічний університет

ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ РИХТУВАННЯ ЗАГОТОВОК ВАГОННИХ ВІСЕЙ НА ПРЕСІ

Вступ. Вивчення факторів, які впливають на виникнення кривизни на етапах виготовлення заготовки вагонних та локомотивних осей, а особливо в процесі нормалізації їх в печах, правки на пресі та охолодженні, має важливе значення. Катані на стані 250 ДМКД заготовки вагонних осей виправляють на правильному пресі з використанням п'яти пар матриць, які встановлені наступним чином: по дві на передній та задній підступицях та одна на середній частині осі. Дослідженнями, які були проведені на Дніпровському металургійному комбінаті, було поставлено за мету – впровадити у виробничий процес з виправлення кривизни вагонних вісей новий технологічний процес, завдяки якому якісно підвищується правка вісей після нормалізації в печах.

Так як заготовки мають діаметральні розміри в межах поля допуску 6 мм, то виникають такі випадки, коли одні елементи мають діаметральні розміри в верхньому значенні поля допуску, а інші – нижнє значення. В такому випадку кривизна заготовки не буде виправлена і заготовка залишиться кривою.

Таким чином, існуюча технологічна схема правки не дозволяє отримати заготовки з гарантованою допустимою кривизною. Запропонована схема цю ваду виправляє.

Постановка задачі. У зв'язку з цим пропонується нова технологічна схема правки. В цій схемі використовуються дві пари матриць на задній та передній шийках, нижні матриці на підступицях з розташованими в них кантуючими роликами, які будуть використовуватися лише для провертання заготовки, а також одну матрицю, розташовану в середній частині осі, яка використовується, як основна рихтуюча матриця (рис. 1)

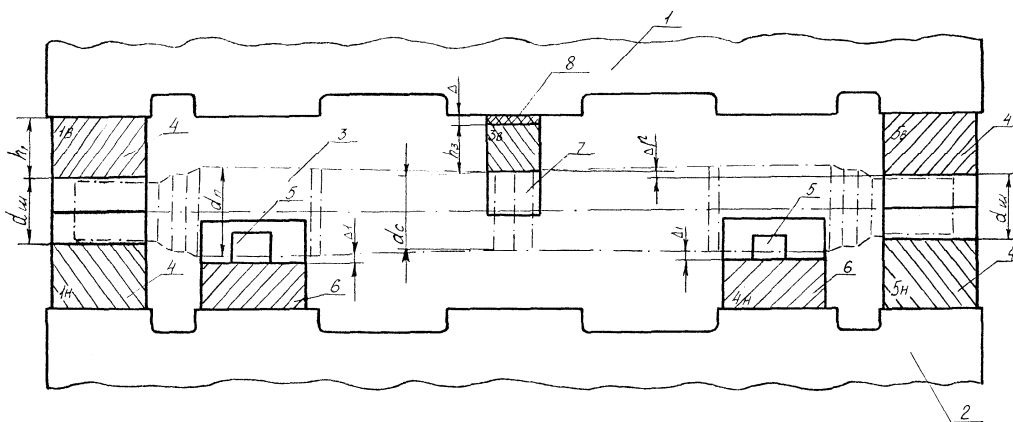

Рисунок 1 – Схема установки матриці на пресі

1, 2 – верхня рухома та нижня нерухома траверси; 3 – заготовка; 4 – матриці шийок; 5 – кантуючі ролики; 6 – основи кантуючі роликів; 7 – вузька верхня матриця; 8 – підкладка

При такій схемі правки матриці на шийках являються базовими. Тобто при правці заготовки вагонної осі вона затискується матрицями на шийках, а матриця що розташована в середній частині осі, виконує правку.

Так як положення та величина кривизни для кожної осі невідомі, то необхідно за допомогою попередніх циклів правки зорієнтувати кривизну у відповідному напрямі за допомогою спеціального пристрою, який розроблено для цієї технології правки і при останньому циклі правки встановити її у вертикальній площині та виконати рихтовку при останньому циклі.

При орієнтуванні кривизни у необхідному напрямі передбачається пережим заготовки при попередніх циклах правки на величину «а». Правка складається з трьох циклів підпресовок, ходів верхньої траверси з матрицями: 1хід – після подання заготовки в матриці; 2 хід – після повороту заготовки на 90°; 3 хід – після повороту заготовки на 135°.

Профіль матриці, якою здійснюється рихтування, представлений на рис. 2

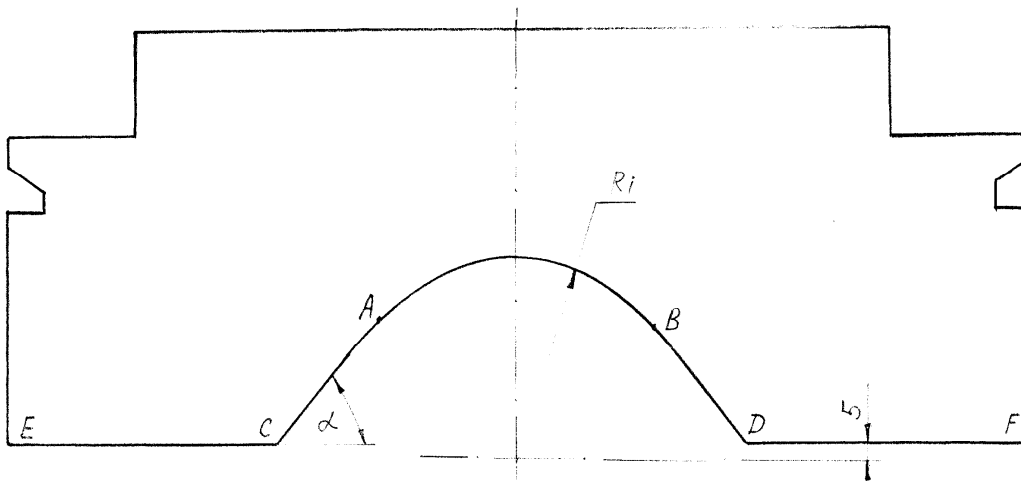

Рисунок 2 – Профіль рихтувальної матриці

В залежності від положення кривизни та її величини заготовка з матрицею може контактувати на ділянках AB, CA або BD, DE або EC . Для кожного випадку мається відповідний математичний вираз умови, за яким визначається величина кривизни після циклу рихтування.

Математичний аналіз умов контакту матриці та заготовки дозволяє отримати рівняння величини перегину h для кожного випадку.

I випадок – контакт знаходиться на ділянці дуги AB

$$h = (R_i - R_3) \cdot \sin \varphi + a \text{ при } \alpha \leq \varphi \leq \pi - \alpha, \text{ де } \varphi = \arccos\left(\frac{x}{R_i - R_3}\right) \quad (1)$$

II випадок – контакт знаходиться на ділянці дуги AC або BD

$$h = -R_3 \cdot \sin \alpha + \left[\frac{R_i}{\cos \alpha} - (|x| + R_3 \cdot \cos \alpha) \right] \cdot \operatorname{ctg} \alpha + a \quad (2)$$

при $(R_i - R_3) \cos \alpha \leq x \leq \frac{R_i}{\cos \alpha} - l_3 \cdot \cos \alpha$ (ділянка BD)

$$R_3 \cos \alpha - \frac{R_i}{\cos \alpha} \leq x \leq (R_3 - R_i) \cdot \cos \alpha \quad (\text{ділянка } AC).$$

III випадок – контакт знаходиться на ділянці дуги CE або FD

$$h = -R_3 \cdot \sin \varphi_1 + a \quad (3)$$

при $x \leq R_3 \cos \alpha - \frac{R_i}{\cos \alpha}$ (ділянка EC)

$$x \geq \frac{R_i}{\cos \alpha} - R_3 \cos \alpha \quad (\text{ділянка } FD).$$

Для всіх випадків R_i – радіус інструмента (матриці); R_3 – радіус заготовки;

$$x = l \cdot \cos \varphi;$$

α – кут профілю інструмента;

l – величина початкової кривизни заготовок;

φ – положення кривизни відносно вісі X .

Після першого циклу рихтування визначається величина кривизни та її розташування. Причому

$$\left. \begin{array}{l} \text{якщо } h > y, \text{ то } h_1 = y \\ \text{якщо } h < y, \text{ то } h_1 = h \end{array} \right\} \quad (4)$$

де $y = l \cdot \cos \varphi$.

Після перевірки умови (4) визначається величина кривизни та її положення

$$l_1 = \sqrt{x^2 + h_1^2}, \quad (5)$$

$$\varphi'_1 = \operatorname{arctg} \frac{x}{h_1}. \quad (6)$$

Для визначення дійсного кута положення кривизни після першого циклу рихтування необхідно перевірити умову

$$\left. \begin{array}{l} \text{якщо } x > 0, \text{ то } \varphi_1 = \varphi'_1 \\ \text{якщо } x < 0, \text{ то } \varphi_1 = \pi + \varphi'_1 \end{array} \right\} \quad (7)$$

Наступним циклом рихтування є повертання заготовки на 90° та друге рихтування. Це значить, що необхідно повторити всі розрахунки, починаючи з формули (1), при цьому $\varphi - \varphi_2 = \varphi_1 + \frac{\pi}{2}$, а замість l необхідно поставити l_1 .

Після повторення розрахунків за формулами (1) – (4) визначається кривизна l_2 та її положення після другого циклу φ_3 .

Після другого циклу рихтування заготовку повертають на кут $\frac{3\pi}{4}$ та виконують третій цикл рихтування. Розрахунок кривизни проводиться за формулами (1) – (5).

Враховуючи те, що правка шийок заготовок проходить за рахунок обжимання матрицями, а середня частина – за рахунок згину вузькою верхньою матрицею, де в значній мірі діє вплив розподілу діаметральних розмірів шийок та середньої частини, вузьку матрицю необхідно виставляти за допомогою прокладки 8 (Рис. 1) таким чином, щоб кривизна заготовки при нормальних діаметрах дорівнювала нулю. А для заготовок з відхиленням діаметра середньої частини від номінальних розмірів, кривизна повинна бути не більшою за 3мм.

Висновки. Запропонована нова технологічна схема правки заготовок осей краще виправляє кривизну заготовки і дозволяє отримати заготовки з гарантованою допустимою кривизною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Расчет вагонов на прочность/ Под. ред. Л.А.Шадура.– М.:Машиностроение, 1981. – 432 с.
2. Пастернак Н.А. Результаты опытной эксплуатации полых осей/ Н.А.Пастернак, И.А.Мельниченко// Сб.научн.трудов Вопросы производства и эксплуатации железнодорожных колес и осей. – Днепропетровск:ДИИТ,1976. – С.141 – 148.
3. Ильченко Н.Г. О прочности полой вагонной оси/ Н.Г.Ильченко, В.В.Чуйко.– М., 1998. – 163с. – Деп. В ЦНИИТЭИТЯЖМАШ № 1(195) № 2030 – ТМ 87.
4. Ильченко Н.Г., Волосова Н.Н. Математическое моделирование износа деталей узла связи тележки и кузова промышленных электровозов/ Міжнародна наукова конференція «Математичні проблеми технічної механіки – 2012». – Дніпропетровськ, Дніпродзержинськ, 2012 – Том 1, С.94

Поступила в редколлегию 11.03.2013